

**Adroddiad i'r:** Pwyllgor Safonau

**Dyddiad y cyfarfod:** 25 Hydref 2013

**Swyddog Arweiniol:** Gary Williams, Swyddog Monitro

**Awdur yr Adroddiad:** Gary Williams, Swyddog Monitro

**Teitl:** Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau  
Cyhoeddus Cymru 2012/13

## **1. PWRPAS YR ADRODDIAD**

1.1 Rhoi gwybod i'r Aelodau am Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon) ar gyfer y flwyddyn 2012/2013.

## **2 CEFNDIR**

2.1 Bob blwyddyn, mae'r Ombwdsmon yn cyhoeddi adroddiad blynyddol ar weithgareddau ei swyddfa wrth ymdrin â chwynion yn erbyn cyrff cyhoeddus yng Nghymru.

2.2 Mae swyddfa'r Ombwdsmon yn archwilio i gwynion o gamweinyddu gan gyrrff cyhoeddus ac, yn fwy perthnasol i'r Pwyllgor hwn, cwynion yn ymwneud â honiadau o fynd yn groes i God Ymddygiad gan aelodau etholedig y Cyngorau Unedol, Dinas, Tref a Chymuned.

2.3 Mae adroddiad yr Ombwdsmon wedi'i atodi yn Atodiad 1.

2.4 Y prif newyddion yn yr adroddiad yw bod nifer y cwynion a gafwyd am ymddygiad Aelodau yn ystod 2012/13 wedi syrthio 29% o'i gymharu â'r nifer a gafwyd yn 2011/12.

2.5 Mae'r Ombwdsmon yn credu bod y lleihad hwn yn bennaf oherwydd y ffaith bod 2011/12 yn flwyddyn etholiad a bod y system gwynion Cod Ymddygiad wedi'i defnyddio yn amhriodol ar gyfer drygioni gwleidyddol. Mae hefyd yn credu y gellir priodoli'r lleihad hefyd, i raddau, i lwyddiant datrysiadau lleol mewn nifer o awdurdodau.

2.6 Roedd y lleihad mewn cwynion yn fwy amlwg mewn perthynas â Chyngorau Dinas, Tref a Chymuned, gan leihau o 205 yn 2011/12 i 140 yn 2012/13. Roedd nifer y cwynion a gafwyd mewn perthynas ag awdurdodau unedol wedi lleihau o 178 yn 2011/12 i 150 yn 2012/13.

- 2.7 Roedd y mwyafrif o gwynion a gafwyd yn ystod 2012/13 yn ymwneud â 'chydreddoldeb a pharch'. Roedd y cwynion hyn yn cyfrif am 35% o'r holl gwynion. Roedd tri chategori arall o gwynion oedd yn cynnwys cyfran helaeth o'r cwynion a gafwyd. Y rhain oedd 'atebolwydd a didwylledd' (19%), 'datgelu a chofrestru cysylltiadau' (18%), a 'gonestrwydd' (18%).
- 2.8 Caewyd 371 o gwynion yn 2012/13. O'r rhain, caewyd y mwyafrif helaeth, 283, ar ôl ystyriaeth ddechreuol, sy'n cynnwys rhai lle; nad oedd tystiolaeth o dor rheolau, nad oedd y tor rheolau yn ddigon difrifol i fod angen archwiliad, neu bod y digwyddiad wedi digwydd cyn ethol yr Aelod.
- 2.9 O weddill yr achosion a gaewyd, roedd 18 lle nad oedd yr archwiliad wedi parhau, 23 lle nad oedd tystiolaeth o dor rheolau ac 15 lle credwyd nad oedd angen camau pellach. Dim ond 20 o'r 371 achos a gyfeiriwyd ar gyfer gwrandawriad, cyfeiriwyd 15 i'r Pwyllgor Safonau a 5 i Banel Dyfarnu Cymru.
- 2.10 Tynnir sylw'r Aelodau at y tablau yn Atodiad C i adroddiad yr Ombwdsmon sy'n nodi dadansoddiad ystadegol y canlyniadau fesur awdurdod lleol. Caewyd pedwar cwyn mewn perthynas ag Aelodau Sir Ddinbych ar ôl ystyriaeth ddechreuol. Doedd dim materion y credwyd oedd angen archwiliad.
- 2.11 Dylai'r Aelodau nodi bod 68 mater yn ymwneud â chwynion am Gyngor Tref Prestatyn wedi cau ar ôl ystyriaeth unigol. Roedd dau gwyn yn destun archwiliad, ond ni pharhawyd â'r archwiliad ar yr achosion hyn. Doedd dim materion yn ymwneud â Chynghorwyr Tref Prestatyn a arweiniodd at ganfod unrhyw dor rheolau'r Cod. Roedd lleihad amlwg yn nifer y cwynion a gafwyd mewn perthynas â Chynghorwyr Tref Prestatyn yn 2012/13 a all gyfrif am y lleihad sylweddol yng nghyfanswm y cwynion yn ymwneud â Chynghorau Dinas, Tref a Chymuned ledled Cymru.
- 2.12 Yn yr adroddiad, mae'r Ombwdsmon yn disgrifio'r newidiadau i arferion sydd wedi'u cyflwyno yn y blynyddoedd diwethaf. Mae'r materion hyn wedi'u trafod gan y Pwyllgor yn flaenrol ac yn mabwysiadu trefnau datrys lleol a chyfeirio materion nad yw'r Ombwdsmon yn credu sy'n debygol o ddenu cosb at y Swyddog Monitro i'w hystyried mewn archwiliad lleol.
- 2.13 Mae adroddiad yr Ombwdsmon hefyd yn cyfeirio at benderfyniad yr Uchel Lys yn ymwneud â'r Cynghorydd Calver o Gyngor Cymuned Manorbier a'r newidiadau dilynol a wnaed i ganllawiau'r Ombwdsmon i'r Aelodau.
- 2.14 Mae perfformiad yr Ombwdsmon wrth roi gwybod i gwynwyr, o fewn 4 wythnos i dderbyn gwybodaeth ddigonol am y gwyn, a fydd y gwyn yn cael ei harchwilio, wedi gwella. Mae hyn rŵan yn digwydd mewn 92% o achosion. Nid yw'r perfformiad wrth gwblhau archwiliadau o fewn 12 mis wedi gwella o 2011/12.

2.15 Mae'r Ombwdsmon hefyd yn cyfeirio yn ei adroddiad at yr angen am gap ar lefel yr indemniad a roddir i Aelodau mewn achosion safonol. Mae'r Ombwdsmon yn cefnogi cap gwirfoddol o £20,000 a defnyddio deddfwriaeth i roi cap os na sicrheir cytundeb gwirfoddol.

### **3 ARGYMHELLION**

3.1 Bod yr Aelodau yn nodi cynnwys yr adroddiad hwn.